

27 ianuarie 2012

M.C. Nr. 16

Curtea Constituțională a Republicii Moldova

Autorul sesizării: Mihai Godea, deputat în
Parlamentul RM

SESIZARE

**privind controlul constituționalității unor prevederi ale
Legii Nr.1234-XIV din 22.09.2000 cu privire la procedura de alegere
a Președintelui Republicii Moldova**

Obiectul sesizării

Subsemnatul Mihai Godea, deputat în Parlamentul Republicii Moldova, în conformitate cu art.134 alin.(3), art.135 alin.(1) lit.a) și art.135 alin.(2) din Constituția Republicii Moldova, art.24 și art.25 lit.g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.6 alin.(2) și art.38 alin.(1) lit.g) din Codul jurisdicției constituționale, solicit exercitarea controlului constituționalității articolelor: art.5 alin.(6), art.6 alin.(2), (3) și (4), art.9 alin.(1) și (7), art.10 alin.(3) ale Legii Nr.1234-XIV din 22.09.2000 cu privire la procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova.

Reglementările contestate

Articolul 78 din Constituția Republicii Moldova reglementează alegerea Președintelui Republicii Moldova și stabilește în alin.(6) că procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova este stabilită prin lege organică. Legea Nr.1234-XIV din 22.09.2000 cu privire la procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova conține un șir de prevederi care vin în contradicție cu dispozițiile constituționale exprese și cu interpretările date acestor norme prin hotărâri ale Curții Constituționale.

Solicit verificarea constituționalității următoarelor prevederi din Legea Nr.1234-XIV din 22.09.2000:

1. Art.5 alin.(6) al Legii cu privire la procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova (în redacția Legii nr.232 din 01.12.2011), textul: *“în cazul în care comisia specială nu a înregistrat în termenele stabilite nici un candidat la funcția de Președinte al Republicii Moldova, se consideră că alegerile nu pot avea loc, iar hotărârea Parlamentului cu privire la data alegerilor respective se abrogă. La propunerea fracțiunilor parlamentare, Parlamentul va stabili, în cel mult 30 de zile, o nouă dată a alegerilor ordinare a Președintelui Republicii Moldova.”*

2. Art.6 alin.(2), textul: *„ședința publică specială a Parlamentului pentru alegerea Președintelui Republicii Moldova, precum și alegerile prezidențiale propriu-zise se consideră valide dacă la ele au participat cel puțin trei cincimi din numărul deputaților aleși (61 de deputați)”*.

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
A REPUBLICII MOLDOVA

INTRARE NR. 10

3. Art.6 alineatele (3) și (4), textele: „*prin alegeri prezidențiale propriu-zise se înțelege înregistrarea prezenței deputaților la ședința publică specială, primirea buletinului de vot, votarea în modul stabilit de comisia specială*” și „*dacă la alegerea Președintelui Republicii Moldova au participat mai puțin de trei cincimi din numărul deputaților aleși, se consideră că alegerile nu au avut loc, iar Parlamentul va stabili, în cel mult 30 de zile, o nouă dată a alegerilor.*”.

4. Art.9 alin.(1), textul: „*la alegerile ordinare pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova pot participa unul sau mai mulți candidați*”.

5. Art.9 alin.(7), textul: „*în cazul altor impedimente ce fac imposibilă desfășurarea alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova, Parlamentul, la propunerea comisiei speciale, poate amâna ședința publică specială, stabilind o nouă dată pentru desfășurarea acesteia*”.

6. Art.10 alin.(3), textul „*următoarea dizolvare a Parlamentului va avea loc într-un termen rezonabil, după expirarea unui an de la data ultimei dizolvări*”.

Motivele și temeiurile sesizării

1. Art.5 alin.(6) al Legii cu privire la procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova (în redacția Legii nr.232 din 01.12.2011) acordă posibilitate să nu fie înregistrat nici un candidat la funcția de Președinte al Republicii Moldova”.

În același timp, alegerea Președintelui Republicii Moldova constituie o prerogativă și o obligație a Parlamentului, transmisă legislativului și deputaților de către popor - singurul deținător al suveranității naționale, iar neînregistrarea unei candidaturi constituie o neexecutare a dispozițiilor constituționale exprese de la:

- art.78 alineatul (1), conform căroră - Președintele Republicii Moldova este ales de Parlament prin vot secret;

- art.68 alin.(1), conform căroră - în exercitarea mandatului, deputații sînt în serviciul poporului;

- art.2 alin.(2), conform căroră - nici o persoană particulară, nici o parte din popor, nici un grup social, nici un partid politic sau o altă formațiune obștească nu poate exercita puterea de stat în nume propriu.

Prin Hotărîrea Curții Constituționale nr.17 din 20.09.2011 s-a reținut că odată cu investirea sa, Parlamentul are obligația de a forma organele statale pentru a asigura principiul separației puterilor, consacrat de art.6 din Constituție, iar una din obligațiile fundamentale ale Parlamentului constituie alegerea Președintelui Republicii Moldova.

Conform art.15 al Constituției, cetățenii Republicii Moldova beneficiază de drepturile și de libertățile consacrate prin Constituție și prin alte legi și au obligațiile prevăzute de acestea. Deputații în Parlament sunt și ei cetățeni, avînd obligația constituțională de alegere a Președintelui Republicii Moldova și neexecutarea acestei obligații trebuie să atragă răspunderea constituțională – lipsirea de mandat prin dizolvarea Parlamentului.

2. Prin Avizul Nr.4 din 26.12.2000 privind constatarea circumstanțelor care justifică dizolvarea Parlamentului, Curtea Constituțională a stabilit că Parlamentul are obligațiunea și responsabilitatea pentru organizarea și desfășurarea alegerilor prezidențiale, reținînd faptul că prin dispozițiile art.78 alin. (3), (4) și (5) din Constituție legislatorul constituant a stabilit că pentru alegerea Președintelui Republicii Moldova Parlamentul organizează și desfășoară alegeri **ordinare** și alegeri **repetate**.

Însă art.5 alin.(6) al Legii cu privire la procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova (în redacția Legii nr.232 din 01.12.2011) prevede că în cazul în care comisia specială nu a înregistrat în termenele stabilite nici un candidat la funcția de Președinte al Republicii Moldova, se consideră că alegerile nu pot avea loc și la propunerea fracțiunilor parlamentare,

Parlamentul va stabili, în cel mult 30 de zile, o nouă dată a alegerilor ordinare a Președintelui Republicii Moldova.

Deoarece din conținutul art.5 alin.(1) al Legii Nr.1234-XIV din 22.09.2000 rezultă că numai deputații în Parlament (cel puțin 15 deputați) pot înainta ori susține o candidatură pentru funcția de Președinte al țării, neînaintarea sau nesuținerea unei candidaturi de către subiecții ce dețin dreptul exclusiv constituie o acțiune de obstrucționare a alegerilor și de neexecutare a normelor constituționale, urmînd a fi sancționată prin declararea ca epuizată a procedurii alegerilor ordinare.

De notat, în acest sens, că art.78 din Constituție prevede doar posibilitatea alegerilor, cu turul doi în cazul mai multor candidați și a alegerilor repetate, inclusiv cu turul doi al acestora. Norma constituțională nu prevede posibilitatea constatării că „alegerile nu pot avea loc” și a fixării unei noi date a alegerilor „ordinare”.

Prin textul de la art.5 alin.(6) Parlamentul nu a stabilit norme de procedură, ci a inclus într-o lege organică norme constituționale noi, situație care contravine art.72 alin.(1), (2) și (3) din Constituție.

3. În Hotărîrea Nr.45 din 18.12.2000 privind interpretarea art. 78 alin. (3) și alin. (5) din Constituție, Curtea Constituțională a menționat că art.78 alin.(5) stabilește și consecințele nealegerii șefului statului după alegerile repetate - dizolvarea Parlamentului și stabilirea datei pentru alegerea noului Parlament, iar concluzia care derivă din reglementările constituționale este că alegerile repetate pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova pot fi desfășurate de către Parlament doar o singură dată.

În Hotărîrea nr.17 din 20.09.2011, Curtea Constituțională a reiterat că art.78 alin.(5) din Constituție prevede expres că Președintele în exercițiu dizolvă Parlamentul dacă Președintele Republicii Moldova nu a fost ales și după alegerile repetate și drept circumstanțe care justifică dizolvarea Parlamentului au fost recunoscute neparticiparea la alegerea șefului statului a majorității parlamentare, care constituie 61 de deputați conform Constituției (Avizul nr.4 din 26.12.2010).

Art.6 alin.(2) din Legea cu privire la procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova (în redacția Legii nr.232 din 01.12.2011) stipulează că ședința publică specială a Parlamentului pentru alegerea Președintelui Republicii Moldova, precum și alegerile prezidențiale propriu-zise se consideră valide dacă la ele au participat cel puțin trei cincimi din numărul deputaților aleși (61 de deputați). Alineatele (3) și (4) ale aceluiași articol stabilesc că prin alegeri prezidențiale propriu-zise se înțelege înregistrarea prezenței deputaților la ședința publică specială, primirea buletinului de vot, votarea în modul stabilit de comisia specială și că dacă la alegerea Președintelui Republicii Moldova au participat mai puțin de trei cincimi din numărul deputaților aleși, se consideră că alegerile nu au avut loc, iar Parlamentul va stabili, în cel mult 30 de zile, o nouă dată a alegerilor.

Prin aceste formulări ale Legii, Parlamentul a eludat norma constituțională imperativă de la art.78 alin.(5) care obligă la dizolvarea Parlamentului în cazul dacă și după alegerile repetate Președintele Republicii Moldova nu a fost ales. De asemenea, Parlamentul a extins neîntemeiat prevederile constituționale, incluzînd noțiuni noi, care nu sînt prevăzute de Constituție: alegeri prezidențiale „*propriu-zise*”, alegeri „*valide*”, alegeri care „nu au avut loc”; „o nouă dată” a alegerilor.

Conform textului constituțional de la art.78 alin.(3) și (4), pot fi doar alegeri ale Președintelui (ordinare, cu unul sau două tururi) și alegeri repetate (de asemenea, cu unul sau două tururi). Alte posibilități Constituția nu prevede și textul legii Supreme nu poate fi interpretat de Parlament în mod extensiv.

Pentru motivele expuse, dispozițiile contestate sînt în contradicție și cu art.135 alin.(1) lit.b) din Constituție.

4. Prin Avizul Nr.4 din 26.12.2000 privind constatarea circumstanțelor care justifică dizolvarea Parlamentului Curtea Constituțională a remarcat că din textul art. 78 alin. (3) și (4)

din Constituție reiese că la alegerile pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova trebuie să participe cel puțin doi candidați. În caz contrar, în lipsa alternativei, ar avea loc nu alegerea, ci desemnarea de facto a șefului statului de către Parlament;

Conform art.9 alin.(1) al Legii cu privire la procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova (în redacția Legii nr.49-XVIII din 30.10.2009) la alegerile ordinare pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova „*pot participa unul sau mai mulți candidați*”. În acest fel, Parlamentul a admis nerespectarea normei constituționale exprese privind obligativitatea „alegerii” dintre câțiva candidați și a admis transformarea procedurii de alegere în procedură de desemnare sau numire a Președintelui Republicii Moldova, situație ce nu este admisă de Constituție.

Pentru motivele expuse, consider că norma contestată încalcă art.7 (Constituția, Lege Supremă) și art.78 din Constituție, care prevede expres „Alegerea Președintelui”.

5. Prin Avizul Nr.4 din 26.12.2000, Curtea Constituțională a stabilit că:

- „blocarea” alegerii Președintelui țării se poate manifesta prin acțiunile unui deputat sau grup de deputați în scopul tergiversării sau zădărnirii în mod deliberat a ședinței publice speciale a Parlamentului Republicii Moldova și a alegerilor propriu-zise. Prin aceasta se încalcă premeditat art.84 alin.(1) din Regulamentul Parlamentului, conform căruia deputații sînt obligați să asiste la lucrările Parlamentului și să se înscrie pe lista de prezență și art.68 alin.(1) din Constituție, care stipulează direct că în exercitarea mandatului deputații în Parlament trebuie să acționeze numai în serviciul poporului.

- Art.78 alin.(5) din Constituție prevede expres că Președintele în exercițiu dizolvă Parlamentul dacă Președintele Republicii Moldova nu a fost ales și după alegerile repetate. Curtea Constituțională a considerat că cu atît mai mult este justificată dizolvarea Parlamentului în cazul în care șeful statului nu este ales din cauza blocării de către majoritatea deputaților a alegerilor repetate;

- apreciind dreptul constituțional al Președintelui de a dizolva Parlamentul în circumstanțele menționate, este necesar a avea în vedere că acest drept reprezintă o modalitate de a reacționa la obstrucționarea alegerilor prezidențiale repetate. În acest caz șeful statului nu numai că este în drept să dizolve Parlamentul, dar, potrivit Legii Supreme, are și obligația de a proceda astfel;

- amînarea ședinței publice speciale a Parlamentului pentru desfășurarea alegerilor repetate ar fi justificată doar în cazul apariției unor circumstanțe obiective, cum ar fi: motive de boală, deplasări peste hotare, executarea unor misiuni date de Parlament, Biroul permanent sau Președintele Parlamentului, ce nu permit participarea la lucrările legislativului, situații excepționale etc.

În același timp, alin.(7) al art.9 din Legea Nr.1234-XIV din 22.09.2000 prevede pe lîngă circumstanțele obiective (decesul, boala, imposibilitatea obiectivă de a participa la ședința publică specială a oricărui dintre candidați sau dintre deputați) și alte cazuri, nespecificate expres, în care Parlamentul poate amîna ședința publică specială, stabilind o nouă dată pentru desfășurarea acesteia. Constatăm astfel că aprecierea caracterului obiectiv al circumstanțelor ce ar admite amînări este lăsată la discreția absolută a celor care creează aceste circumstanțe și astfel, norma constituțională și obligația de alegere a Președintelui poate fi încălcată ori de cîte ori deputații vor dori acest lucru. Prin reglementările respective parlamentul a creat noi norme de drept și a depășit discreția acordată de art.78 alin.(6) al Constituției, care acordă Parlamentului dreptul să stabilească prin lege organică doar procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova, nu și posibilitatea amînării alegerilor pentru circumstanțe neclare.

Pentru motivele expuse, textul „precum și în cazul altor impedimente ce fac imposibilă desfășurarea alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova, Parlamentul, la propunerea comisiei speciale, poate amîna ședința publică specială, stabilind o nouă dată pentru desfășurarea acesteia” din art.9 alin.(7) al Legii.1234-XIV din 22.09.2000, - contravin prevederilor art.68 alin.(1) și art.78 alin.(3), (4), (5) și (6) ale Constituției.

6. În Hotărîrea nr. 5 din 16.03.2010 pentru controlul constituționalității art.10 alin.(3) din Legea cu privire la procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova (în redacția Legii nr.49-XVIII din 30.10.2000, Curtea Constituțională a reținut că din dispozițiile art.78 alin.(5) din Constituție rezultă cu certitudine că după expirarea unui an de la data ultimei dizolvări a Parlamentului, Președintele în exercițiu are obligația de a emite decretul privind dizolvarea Parlamentului și stabilirea datei alegerilor anticipate. Concomitent cu adoptarea respectivei Hotărîri, Curtea Constituțională a remis Parlamentului o Adresă, în cuprinsul căreia a atenționat că prevederile Legii cu privire la procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova nu stabilesc termenul-limită, termen care nu poate fi depășit, fiind obligatoriu, pentru dizolvarea Parlamentului după expirarea unui an de la ultima dizolvare. În opinia Curții, omisiunea respectivă comportă riscul ca Președintele în exercițiu sau persoana care asigură interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova să fie învinuită de încălcarea normelor constituționale.

În Hotărîrea nr.2 din 08.02.2011 pentru interpretarea art.90 alin.(4) din Constituția Republicii Moldova, Curtea Constituțională a menționat că termenul privind desfășurarea alegerilor prezidențiale în cadrul perioadei de exercitare a interimatului funcției de Președinte ține de procedura cu privire la alegerea Președintelui, Parlamentul, în conformitate cu alin.(6) art.78 din Constituție, avînd deplină putere de a reglementa această problemă prin lege, dar „respectînd principiile constituționale”.

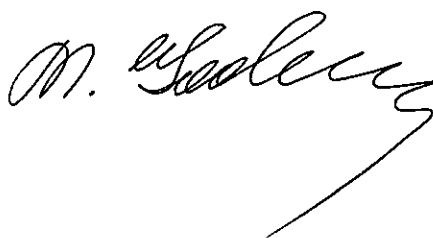
În același timp, Art.10 alin.(3) din Legea cu privire la procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova (în redacția Legii nr.131 din 01.07.2010) stabilește că în cursul unui an, Parlamentul poate fi dizolvat o singură dată, iar următoarea dizolvare a Parlamentului va avea loc *„într-un termen rezonabil, după expirarea unui an de la data ultimei dizolvări”*. Noțiunea termen rezonabil nu este definită de legislația constituțională și nu este adecvată pentru reglementări cu caracter procedural și electoral. De asemenea, norma menționată încalcă unul din principiile fundamentale ale statului de drept – previzibilitatea normelor juridice și prevalarea normelor constituționale asupra normelor incluse în legi organice. Mai constatăm și faptul că Parlamentul a executat într-o formă neadecvată Adresa Curții Constituționale sus-numită și a păstrat lacunele legislative menționate de Curtea Constituțională, acestea generînd și în continuare situații de incertitudine.

Pentru motivele expuse, consider că normele menționate încalcă principiile statului de drept, aducînd atingere dispozițiilor constituționale de la art.1 alin.(3) ale Legii Supreme

Luînd în considerație cele expuse, solicit Onoratei Curți:

Să efectueze controlul constituționalității articolelor: art.5 alin.(6), art.6 alin.(2), (3) și (4), art.9 alin.(1) și (7), art.10 alin.(3) ale Legii Nr.1234-XIV din 22.09.2000 cu privire la procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova și să constate neconstituționalitatea textelor invocate în prezenta sesizare, pe motivul încălcării dispozițiilor art.1 alin.(3), art.2, art.7, art.15, art.68, art.72, art.78, art.135 și art.140 ale Constituției Republicii Moldova.

Reieșind din importanța problemei abordate, necesitatea respectării necondiționate a normelor constituționale în procesul de alegere a Președintelui Republicii Moldova, solicit Curții Constituționale ca prezenta sesizare să fie examinată în regim prioritar (de urgență).

Deputat în Parlament

Mihai GODEA